

Έργο: «Διερεύνηση αποτελεσμάτων δράσεων επιχειρηματικότητας και καινοτομίας του ΕΠ Περιφέρειας Ηπείρου 2014-2020»

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΗΠΕΙΡΟΣ**
2021-2027

ΣΚΟΠΟΣ

Το έργο εκτελέστηκε το διάστημα: Ιούνιος 2024 – Ιανουάριος 2025, με σκοπό τη διερεύνηση των αποτελεσμάτων των **δράσεων έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας που υλοποιήθηκαν** στο πλαίσιο του **ΕΠ Ήπειρος 2014-2020**.

Ειδικότεροι στόχοι της εμπειρογνωμοσύνης:

- ☐ **αναγνώριση της αποδοτικότητας** των εξεταζόμενων παρεμβάσεων ως προς τη χρήση των πόρων,
- ☐ **εκτίμηση της προστιθέμενης αξίας** αυτών,
- ☐ **εντοπισμός παραγόντων που επηρέασαν την υλοποίηση** των παρεμβάσεων,
- ☐ **εντοπισμός των σημείων που ενδεχομένως απαιτούν τροποποίηση σε επίπεδο προσκλήσεων** για την απλούστευση της διαδικασίας συμμετοχής σε σχετικές δράσεις.

Τα ευρήματα θα ληφθούν υπόψη κατά την προετοιμασία αντίστοιχων δράσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Αντικείμενο της εμπειρογνωμοσύνης αποτέλεσε η εξέταση **έξι (6) δράσεων** του ΕΠ Ήπειρος 2014 -2020, οι οποίες εξυπηρέτησαν κατά κύριο λόγο την **περιφερειακή RIS3**.

Πέντε (5) εξ αυτών συγχρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤΠΑ και μία (1) από το ΕΚΤ, στο πλαίσιο (6) Επενδυτικών Προτεραιοτήτων. Πρόκειται για τις κάτωθι δράσεις:

- 1) **Ενίσχυση Επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα στους τομείς αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας**, Επ.Προτ. 1b (ΕΤΠΑ).
- 2) **Ηλεκτρονικό επιχειρείν (e-business)**, Επ.Προτ. 2b (ΕΤΠΑ).
- 3) **Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών**, Επ.Προτ. 3a (ΕΤΠΑ).
- 4) **Εκπόνηση και εφαρμογή επιχειρησιακών σχεδίων για οργανωτική αναδιάρθρωση και προσανατολισμό στην εξωστρέφεια**, Επ.Προτ. 3b (ΕΤΠΑ).
- 5) **Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και εξοικονόμησης ενέργειας**, Επ.Προτ. 3c (ΕΤΠΑ).
- 6) **Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων των τομέων αιχμής της Περιφέρειας Ηπείρου για την απασχόληση ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα**, Επ.Προτ. 8i (ΕΚΤ).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η εκπόνηση της εμπειρογνωμοσύνης βασίσθηκε σε **πρωτογενή** και σε **δευτερογενή** δεδομένα:

- ❑ **Πρωτογενή δεδομένα:** αντλήθηκαν μέσω **έξι (6) ερευνών πεδίου** με κατάλληλα διαμορφωμένα ερωτηματολόγια στους αντίστοιχους **Δικαιούχους** των δράσεων και στον **Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης (Δ/νση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Ηπείρου)** μέσω συνέντευξης.
- ❑ **Δευτερογενή δεδομένα:**
 - Στοιχεία ΟΠΣ (ημερομηνία αναφοράς: 4/11/2024)
 - Προσκλήσεις του ΕΠ Ήπειρος
 - Αποφάσεις Ένταξης των Πράξεων
 - Στρατηγικά κείμενα, που προσδιορίζουν το περιβάλλον των δράσεων αναφοράς
 - Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης
 - Αξιολογήσεις που έχουν εκπονηθεί στο πλαίσιο του ΕΠ Ήπειρος 2014-2020, καθώς και οριζόντιες αξιολογήσεις του ΕΣΠΑ 2014-2020.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

Οι πρωτογενείς έρευνες στους Δικαιούχους ήταν ηλεκτρονικές αυτοσυμπληρούμενες. Η περίοδος διενέργειας των ερευνών ήταν το διάστημα **Οκτώβριος-Νοέμβριος 2024**.

Δράση	Ομάδα Στόχος έρευνας	Αριθμός συμμετεχόντων
Ενίσχυση Επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα στους τομείς αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας	Επιχειρήσεις	46
	Ερευνητικοί οργανισμοί	13
Ηλεκτρονικό επιχειρείν (e-business)	Επιχειρήσεις	180
Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών	Επιχειρήσεις	17
Εκπόνηση και εφαρμογή επιχειρησιακών σχεδίων για οργανωτική αναδιάρθρωση και προσανατολισμό στην εξωστρέφεια	Επιχειρήσεις	2
Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και εξοικονόμησης ενέργειας	Επιχειρήσεις	24
Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων των τομέων αιχμής της Περιφέρειας Ηπείρου για την απασχόληση ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα.	Επιχειρήσεις	102

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ως προς την **ποσοτική συμβολή** των δράσεων στην εφαρμογή του ΕΠ Ήπειρος 2014-2020, από τα στοιχεία ΟΠΣ (4/11/2024) προκύπτουν τα εξής:

- ❑ Οι υπό εξέταση δράσεις **ενεργοποιήθηκαν** μέσω **οχτώ (8) προσκλήσεων**, συνολικής **ΔΔ 62,5εκ.€ (21% της ΔΔ του Προγράμματος)**.
- ❑ **Εντάχθηκαν και προβλέπεται να ολοκληρωθούν 1.078 πράξεις Κρατικών Ενισχύσεων - ΚΕ** (επενδυτικές/α προτάσεις/σχέδια) **συνολικής ΔΔ ~44εκ.€ (15% της ΔΔ του Προγράμματος)**.

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Σε επίπεδο Άξονα Προτεραιότητας (Α.Π.):

- ❑ **Πέντε (5) δράσεις υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΑΠ1** (Επ.Προτ.1b, 2b, 3a, 3b, 3c) και **χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤΠΑ**. Στο πλαίσιο αυτών εντάχθηκαν **817 πράξεις ΚΕ**, συνολικής **ΔΔ 37εκ.€ (55% της ΔΔ του ΑΠ1)**.
- ❑ **Μία (1) δράση συνδέεται με τον ΑΠ5** (Επ.Προτ.8i) και **συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΚΤ**. Στο πλαίσιο αυτής εντάχθηκαν **261 πράξεις ΚΕ**, με συνολική **ΔΔ 7εκ.€ (13% της ΔΔ του ΑΠ5)**.

Επιπλέον:

- ❑ Ο συνολικός π/υ των επενδυτικών προτάσεων ανήλθε σε ~ **62εκ.€: ~18εκ.€ ιδιωτική συμμετοχή** και **~44εκ.€ συγχρ. ΔΔ**
- ❑ Μέσω των δράσεων (ειδικότερα του ΕΤΠΑ), **μοχλεύτηκαν ιδιωτικοί πόροι περίπου 18εκ.€, ποσό που αντιστοιχεί στο 6% της ΔΔ του Προγράμματος και στο 27% της ΔΔ του ΑΠ1**.

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Επισήμανση:

- ❑ Η δράση με τη **χαμηλότερη συμβολή** σε ποσοτικούς και ποιοτικούς όρους, ήταν αυτή της «**εξωστρέφειας**» (Εκπόνηση και εφαρμογή επιχειρησιακών σχεδίων για οργανωτική αναδιάρθρωση και προσανατολισμό στην εξωστρέφεια), η οποία χρηματοδοτούσε επιχειρήσεις για την συμμετοχή τους σε διεθνείς εκθέσεις.
- ❑ Στο πλαίσιο αυτής υλοποιήθηκαν μόλις **δύο (2) επενδυτικά σχέδια**, συνολικού π/υ 231χιλ.€.
- ❑ Αιτία για την χαμηλή ελκυστικότητα αυτής, φαίνεται να ήταν το γεγονός ότι με χρηματοδότηση από άλλους πόρους πλην του ΕΠ, η Περιφέρεια Ηπείρου υλοποιεί δράσεις για την ενίσχυση της εξωστρέφειάς της, με συμμετοχή επιχειρήσεων σε εκθέσεις στο εξωτερικό.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

- ❑ Σε επίπεδο **σχεδιασμού των δράσεων** (πχ. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, διαβουλεύσεις), η συμμετοχή των επιχειρήσεων **κρίνεται γενικά ως χαμηλή**.
- ❑ Η **προστιθέμενη αξία** του Προγράμματος **κρίνεται σημαντική**, καθώς διευκόλυνε την πρόσβαση των ωφελούμενων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση:
 - Σημαντική μερίδα των επιχειρήσεων υποστήριξε ότι **δεν θα υλοποιούσε το έργο εάν δε χρηματοδοτούταν από το ΕΠΉπειρος 2014-2020**.
 - Η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων δήλωσε ότι **θα υπέβαλε πρόταση για χρηματοδότηση από το νέο Πρόγραμμα Ήπειρος 2021-2027**.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

- ❑ Οι δράσεις **συνεισέφεραν**, κατά περίπτωση:
 - **Απασχόληση:** δημιουργία και διατήρηση νέων θέσεων εργασίας και διατήρηση υφιστάμενων μετά την υλοποίηση της επένδυσης.
 - **Καινοτομία:** ενσωμάτωση εξειδικευμένης τεχνογνωσίας και δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου για την ενσωμάτωση της έρευνας και της καινοτομίας στη λειτουργία των επιχειρήσεων.
 - **Εξωστρέφεια:** είσοδος σε νέες γεωγραφικές ή προϊόντικές αγορές.
 - **Ανταγωνιστικότητα:**
 - ✓ βελτίωση ποιότητας των προσφερόμενων αγαθών,
 - ✓ βελτίωση μεθόδων παραγωγής,
 - ✓ διεύρυνση του πελατολογίου επιχειρήσεων,
 - ✓ αύξηση του κύκλου εργασιών τους,
 - ✓ βελτίωσης της φήμης (brand) τους.

ΒΑΣΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

- ❑ **Δυσκολίες/ παράγοντες καθυστερήσεων:**
 - Εξωγενείς παράγοντες όπως:
 - Η πανδημία COVID-19
 - Η ενεργειακή κρίση
 - Η αύξηση του κόστους των πρώτων υλών
 - Ο διοικητικός φόρτος για τη διαχείριση των έργων
 - Η έλλειψη ρευστότητας
 - Καθυστερήσεις στις πληρωμές των έργων
 - Ειδικά, για την δράση της πρόσληψης ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα: η δυσκολία εξεύρεσης των κατάλληλων ατόμων με τα χαρακτηριστικά που απαιτούσε η πρόσκληση (συμπεριλαμβανομένης της αντικατάστασης σε περίπτωση αποχωρήσεων).

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

- ❑ Το σύνολο σχεδόν των δράσεων **έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας** παρουσίασε **ικανοποιητική πορεία υλοποίησης**, παρόλο που:
 - Ο **χρονικός ορίζοντας** μιας προγραμματικής περιόδου **περιορίζει το χρονικό περιθώριο** της απρόσκοπτης υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων (επιπλέον **σε αυτό το διάστημα** υπήρξε μια περίοδος **περίπου δύο (2) ετών με μεγάλες δυσκολίες για τις επιχειρήσεις**, λόγω της πανδημίας Covid-19)
- ❑ **Εξαίρεση** από την ανωτέρω διαπίστωση αποτελεί η δράση της **«εξωστρέφειας» των επιχειρήσεων** (πρόσκληση 77/2019), η οποία χαρακτηρίζεται ως **χαμηλής ελκυστικότητας** δράση και **χρήζει γενικής επανεξέτασης**.
- ❑ Ως προς την **επάρκεια των πόρων**, διαπιστώνεται ότι η χρηματοδότηση των δράσεων **ήταν επαρκής** για την υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων.
- ❑ Οι υλοποιούμενες δράσεις επέφεραν **θετικά αποτελέσματα** στην **απασχόληση**, στην **εξωστρέφεια**, στη **βελτίωση της καινοτομίας** και στην **ανταγωνιστικότητα** των επιχειρήσεων.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ως προς την συμβολή στους **στόχους της περιφερειακής RIS3**:

- ❑ Η συνεργασία επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων:
 - Έδωσε τη δυνατότητα **εμπορικής αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων** και συνέβαλε στη **δημιουργία νέων προϊόντων** ή/και στη **βελτίωση των υπαρχόντων**.
 - Βελτίωσε τις επιχειρήσεις σε διάφορα θεματικά πεδία, κυρίως όσον αφορά τις **επιστημονικές, τεχνολογικές ή ερευνητικές ικανότητές τους**.
- ❑ Μέσω της δράσης «Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων των τομέων αιχμής της Περιφέρειας Ηπείρου για την απασχόληση ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα» (ΕΚΤ):
 - Αξιοποιήθηκαν και **τα δύο ταμεία του ΕΠ για την στήριξη των στόχων της RIS3**.
 - **Αντιμετωπίστηκε** (ως έναν βαθμό) το πρόβλημα **πρόσβασης των επιχειρήσεων σε προσωπικό υψηλής επιστημονικής εξειδίκευσης**.
- ❑ Στα ερευνητικά έργα συνεργασίας, καταγράφηκε **χαμηλός βαθμός αιτήσεων κατοχύρωσης πατεντών ευρεσιτεχνίας**.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- ❑ **Οριζόντιες προτάσεις:**
 - **Εστίαση στους τομείς της νέας περιφερειακής RIS3 της περιόδου 2021-2027.**
 - Στόχευση σε **γνωστικά/τεχνολογικά αντικείμενα** που αναδεικνύονται από το πλαίσιο σύγχρονων ευρωπαϊκών και εθνικών στρατηγικών (πχ Strategic Technologies for Europe Platform - S.T.E.P. , κτλ.).
 - **Μεγαλύτερη εμπλοκή των επιχειρήσεων** στα στάδια της διαβούλευσης και του σχεδιασμού.
 - **Απλούστευση των διαδικασιών** έγκρισης της χρηματοδότησης (υποβολής, αξιολόγησης) και υλοποίησης των σχεδίων.
 - Εξέταση **πιο ευέλικτων μέσων εφαρμογής**, όπως πχ μέσω **κουπονιών καινοτομίας/τεχνολογίας** ή μέσω των επιλογών **απλοποιημένων δαπανών** (SCOs-Simplified Cost Options).
 - Προσέλκυση **επιχειρήσεων μεγαλύτερου μεγέθους**, καθώς και **επενδυτικών σχεδίων αυξημένου π/υ** για την **ενίσχυση της προστιθέμενης αξίας** των παρεμβάσεων.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- ❑ **Προτάσεις σε επίπεδο κατηγοριών δράσεων:**
 - **Δράσεις έρευνας:** στήριξη της εμπορικής αξιοποίησης ερευνητικών αποτελεσμάτων της περιόδου 2014-2020.
 - **Δράσεις καινοτομίας:** επενδύσεις σε προηγμένα συστήματα παραγωγής, βιομηχανικού αυτοματισμού και ρομποτικής, καθώς και σε υπερπροηγμένες τεχνολογίες, και τεχνολογίες αιχμής.
 - **Ψηφιακή μετάβαση επιχειρήσεων:** μετατόπιση από το e-επιχειρείν σε επενδύσεις σε τεχνολογίες αιχμής ή υπερπροηγμένες και σύγχρονα ψηφιακά και τεχνολογικά εργαλεία.
 - **Ενίσχυση εξωστρέφειας:** οργανωσιακή υποστήριξη των επιχειρήσεων παράλληλα με την κάλυψη της συμμετοχής τους σε διεθνείς εκθέσεις και εμπορικές αποστολές (σε κοινή πρόσκληση).
 - **Δράσεις εκσυγχρονισμού:** πράσινη και ψηφιακή μετάβαση των επιχειρήσεων, μέσω επενδύσεων σε καθαρές και αποδοτικές «πράσινες» τεχνολογίες.
 - **Δράσεις ενίσχυσης απασχόλησης ανέργων:** διατήρηση των ελκυστικών χαρακτηριστικών της επιτυχημένης αντίστοιχης δράσης της περιόδου 2014-2020.

Ευχαριστώ
για την προσοχή σας!

